

Рівненський державний гуманітарний університет

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 4

Рівне – 2015

ББК 88

П 86

УДК 316.627:159.9

Психологія: реальність і перспективи: Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. - Випуск 4 - Рівне: РДГУ, 2015 – 300 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Юрченко Вікторія Миколаївна – доктор психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету;

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія»;

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету;

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри педагогіки і психології (дошкільної і корекційної) Рівненського державного гуманітарного університету;

Корчакова Наталія Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету (**відповідальний секретар**);

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 27 березня 2015 р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію **Серія КВ №18713-7513Р**

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.e-mail: pavelkiv_rv@ukr.net

Список використаних джерел

1. Авраменко К. Б. Методична підготовка вчителів початкових класів у педагогічних навчальних закладах України (1956-1996 рр.): Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Авраменко Квітослава Богданівна; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2002. – 20 с.
2. Бережная Т. Н. Формирование инновационной методической культуры учителя начальных классов в процессе профессиональной подготовки в вузе. Дис. канд. пед. наук: 13. 00. 08 / Татьяна Николаевна Бережная. – Ставрополь, 2009 г. – 211 с.
3. Грицай Н. Б. Методична культура як важливий компонент системи методичної підготовки майбутнього вчителя біології / Н. Б. Грицай // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2012, № 7 (25). С. 3 – 9.
4. Радул В. В. Педагогічна культура та соціальна зрілість вчителя. Навч. посіб. / В. В. Радул. – Кіровоград: 2000. – 36 с.
5. Сидоренко Т. Д. Дидактичні основи формування педагогічної культури майбутнього вчителя: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.09 / Сидоренко Тетяна Дмитрівна; Криворізь. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2011. – 20 с.
6. Формування професійної культури вчителя в контексті інтеграції України в Європейський освітній простір. Матеріали регіонального науково-практичного семінару за ред. проф. Терещука Г.В. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. – 177 с.

References

1. Avramenko K. B. Metodychna pidhotovka vchyteliv pochatkovykh klasiv u pedahohichnykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy (1956-1996 rr.): Avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 / Avramenko Kvitoslava Bohdanivna; Instytut pedahohiky i psykhohohiyi profesiyanoi osvity APN Ukrainy. – K., 2002. – 20 s.
2. Berezhnaja T. N. Formirovanie innovacionnoj metodicheskoy kul'tury uchitelja nachal'nyh klassov v processe professional'noj podgotovki v vuze. Dis. kand. ped. nauk: 13. 00. 08 / Tat'jana Nikolaevna Berezhnaja. – Stavropol', 2009 g. – 211 s.
3. Hrytsay N. B. Metodychna kul'tura yak vazhlyvyi komponent systemy metodychnoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya biolohiyi / N. B. Hrytsay // Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi. – 2012, № 7 (25). S. 3 – 9.
4. Radul V. V. Pedahohichna kul'tura ta sotsial'na zrilist' vchytelya. Navch. posib. / V. V. Radul. – Kirovohrad: 2000. – 36 s.
5. Sydorenko T. D. Dydaktychni osnovy formuvannya pedahohichnoyi kul'tury maybutn'oho vchytelya: avtoref. dys. kand. ped. nauk: 13.00.09 / Sydorenko Tetyana Dmytrivna; Kryvoriz. derzh. ped. un-t. – Kryvyy Rih, 2011. – 20 s.
6. Formuvannya profesiyanoi kul'tury vchytelya v konteksti intehratsiyi Ukrainy v Yevropeys'kyu osvritniy prostir. Materialy rehional'noho naukovu-praktychnoho seminaru za red. prof. Tereshchuka H. V. – Ternopil': Vyd-vo TNPU im. V. Hnatyuka, 2007. – 177 s.

Резюме. В публикации автор осуществляет анализ сущности понятия «методическая культура студентов» и теоретически обосновывает пути ее формирования в процессе профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов. Раскрывает роль учебных дисциплин в формировании методической культуры студентов-педагогов, подчеркивает важность развивающего, активного обучения с использованием диалогового взаимодействия.

Ключевые слова: методическая культура студентов, пути формирования методической культуры, виды профессиональной деятельности, методические задачи, учебные ситуации, диалоговая взаимодействие.

Summary. Publication author analyzes the essence of the concept of "culture methodical students" and theoretically justifies the ways of its formation in the training of primary school teachers. Revealing the role of academic disciplines in the formation of methodological culture of students, teachers, emphasizes the importance of developing, active learning using interactive interaction.

Key words: methodical culture of students, methodical ways of creating culture, professional activities, methodological problems, learning situations, dialogue interaction.

УДК 159.9: 17.022.1

Л.О. НОВИК

ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ ІМІДЖУ ПСИХОЛОГА

У статті на основі теоретико-емпіричного аналізу наукових розвідок з проблеми охарактеризовано особливості іміджу як результату соціального пізнання та самовизначення особистості, сформульовано визначення професійного іміджу. Спираючись на комплекс професійно-психологічних завдань фахівця у галузі психології, виділено психологічні компоненти його професійного іміджу.

Ключові слова: *імідж, самовизначення, професійний імідж, практичний психолог, психологічні складові.*

Постановка проблеми. Прагнення людини до самовдосконалення та саморозвитку, а також досягнення поставленої мети в умовах професійної діяльності стало уже звичним явищем. Відповідно до цього основними критеріями професіоналізму сучасного фахівця стають: професійна компетентність, ділова ініціатива, здатність викликати симпатію, толерантність, тактовність, здатність до самопрезентації та вміння справляти позитивний вплив на оточуючих та ін. Всі ці критерії є складовими професійного іміджу фахівця, який вважається одним з основних ресурсів, що забезпечує високий соціальний престиж як конкретної людини, так і певної організації.

Образ людини на робочому місці повинен демонструвати якості, які суспільство вимагає від представників кожного виду професії. Доцільний, адекватний імідж є необхідним для будь-якого виду соціальної діяльності, і психолога зокрема. Професія психолога сьогодні затребувана на ринку праці, тому перед кожним «лікарем душ людських» постає завдання представити себе як професіонала, не схожого на інших і найкращого.

Мета статті – визначити психологічні складові професійного іміджу психолога.

Результати теоретичного дослідження. Аналіз наукової літератури з проблеми дозволяє стверджувати, що поняття «імідж», яке активно входить у різні сфери нашого життя, не сучасний винахід, простимульований суспільно-політичними та економічними змінами у суспільстві, оскільки він існував ще в давні часи у вигляді спеціально сконструйованих образів та уявлень масової свідомості (наприклад, імідж воїна, імідж нації тощо). Теоретичні основи феномену іміджу в латентній формі закладені ще в працях античних філософів Платона і Арістотеля, Цицерона і Сенеки. Одним з перших засновників теорії іміджу вважається Н. Макіавелі, який, на відміну від сучасних дослідників, вважав, що імідж не пов'язаний з особистістю, це лише «картинка», завдяки якій людина грає обрану роль і за якою «більшість судить про неї по тому, якою вона видається» [6].

Вітчизняну наукову громадськість проблема іміджу, іміджології та іміджування почала цікавити наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. У цей час активно досліджуються загальні питання психології іміджу (О. Володарська, О. Панасюк, О. Перелигіна, В. Шепель та ін.), вивчення психологічних аспектів формування іміджу (П. Гуревич, В. Маценко, А. Панасюк, Г. Почепцов, Е. Семпсон та ін.), змісту професійних іміджів політиків, державних службовців, бізнесменів (І. Альохіна, С. Денисюк, Г. Дідух, Н. Лікарчук, Г. Почепцов, Р. Ромашкін та ін.), педагогів (О. Ковальова, Л. Ковальчук, О. Чебикін та ін.), психологів (Л. Зотова, А. Кривцова, О. Купріна, С. Салманова та ін.).

Дослідники, що займаються проблемою вивчення іміджу, визначають його як «результат сприйняття людьми деяких характеристик об'єкта, внаслідок чого в психіці кожного із них формується образ цього об'єкта, який ними оцінюється, що призводить до формування погляду, ставлення» [4], «вигляд, тобто та форма життєвого прояву людини, завдяки якій «на люди» виставляються сильні діючі особистісно-ділові характеристики» [8], «цілеспрямований процес створення потрібного враження» [1], «найбільш економічний спосіб породження і розпізнавання складної соціальної дійсності, як результат обробки інформації, як згорнутий текст, як комунікативну одиницю, за допомогою якої можна працювати з масовою свідомістю» [5] тощо.

Відсутність єдиного тлумачення іміджу призводить до того, що дослідники по-різному підходять до визначення його типології, структури, а також виконуваних ним функцій.

На нашу думку, серед запропонованих підходів психологічну сутність іміджу найточніше відображає визначення О. Медведевої: «Імідж – цілеспрямовано створений особливого роду образ-уявлення, що за допомогою асоціацій наділяє об'єкт (явище, особистість, товар тощо) додатковими цінностями і завдяки цьому, сприяє більш емоційному сприйняттю об'єкта» [2, с.185].

Таким чином, імідж виступає результатом соціального пізнання, однак на відміну від перцептивного образу, імідж – це завжди керований образ. На цю особливість вказує слово «створений» у наведених вище визначеннях. Цілеспрямованість вважається видовою особливістю іміджу як психічного образу. До особливостей іміджу варто віднести і його активну природу, як з боку носія (індуктора) іміджу, так і реципієнта. Так, реципієнт буде виявляти активність у вигляді інтерпретації та декодування символічних сигналів, надісланих індуктором. Для реципієнта імідж та особистість індуктора фактично нероздільні. Активність індуктора виявляється, в першу чергу, у відборі одиниць ідентичності для трансляції оточуючим. Цей процес забезпечується процесом прийняття рішення відносно того, ким він хоче бути в очах інших людей, т.б. процесом самовизначення. Н. Іванова вважає, що процес самовизначення пов'язаний з процесом прийняття рішення щодо виявлення і утвердження власної позиції в проблемних ситуаціях. Дослідниця виділяє два види самовизначення: соціальне, джерелом якого виступає соціальне середовище, і професійне, яке формується в контексті професійного середовища. Саме професійне середовище є умовою формування та засобом існування професійного іміджу особистості [2, с.98].

Виходячи з вище сказаного, ми будемо розглядати професійний імідж як образ, уявлення про переваги та недоліки певного фаху, вміння та навички, необхідні для його опанування, його важливість та необхідність у суспільстві. Імідж психолога можна розглядати як емоційно привабливий для оточуючих образ фахівця, що відповідає очікуванням конкретної людини чи групи людей.

На думку більшості дослідників (Н. Чепелева, Н. Пов'якель, В. Панок та ін.), конструювання моделі особистості практичного психолога повинно відображати комплекс його професійно-психологічних завдань:

- вектор взаємодії суб'єкта з довкіллям (змістом його є ідея про багаторівневий характер взаємодії суб'єкта з навколишнім природним і соціальним середовищем. Тут вирізняють п'ять рівнів взаємодії та відповідних їм рівнів аналізу особистості практичного психолога: психосоматичне здоров'я, суб'єкт діяльності, особистісні риси, соціальна поведінка, значеннєвий (смысловий);
- вектор структурної організації суб'єкта (когнітивна, мотиваційна і операційна складові структури суб'єкта);
- вектор часу дає можливість простежити динаміку системи і спрогнозувати подальший її розвиток [7].

Модель особистості практичного психолога, запропонована Н. Чепелевою та Н. Пов'якель, включає наступні складові [7]:

1) мотиваційно-цільова підструктура особистості передбачає сформовану позитивну мотивацію до професійної діяльності, до надання психологічної допомоги, прийняття себе та інших. Базовою особистісною якістю на цьому рівні виступає діалогізм, що включає діалогічну готовність, безумовне прийняття іншого, особистісну рефлексію, розвинену систему особистісних смислів, орієнтованість на досягнення взаєморозуміння;

2) когнітивна підструктура, до якої відноситься сфера знань особистості: особистісне знання, знання себе й інших; Я-концепція фахівця (адекватність і сталість самооцінки, емпатичність, асертивність, відсутність хронічних внутрішньоособистісних конфліктів, які зумовлюють проєкції та психологічні захисти тощо); професійно важливі якості пізнавальних процесів (уважність, спостережливість, вміння помічати деталі вербальної і невербальної поведінки, тобто розпізнавати психосоматичні стани, гнучкість, пластичність та динамічність мислення, вміння виділяти суттєве та узагальнювати, прогнозувати реакції та дії клієнта, моделювати наслідки роботи). Базовими особистісними якостями когнітивної підструктури є професійна рефлексія та професійний інтелект.

3) операційно-технологічна підструктура передбачає розвинену компетентність особистості фахівця-психолога. Вона включає володіння основними професійними вміннями і навичками, які забезпечують практичне використання наявних теоретичних знань. Найважливішим компонентом цієї підструктури є практичний інтелект.

4) комунікативно-рольова підструктура передбачає розвинену комунікативну компетентність психолога. Вона містить соціально-когнітивні і комунікативні уміння (слухати іншого, розмовляти та вмовляти, встановлювати соціальний контакт, переконувати іншого, навіювати тощо). Ця підструктура включає також специфічні якості - акторські та режисерські, організаційні, які дозволяють ефективно впроваджувати активні психотехніки і групові засоби психокорекції. Базовою особистісною якістю є професійна ідентифікація та соціальний інтелект. Остання - це здатність у процесі спілкування визначати будь-які відхилення від нормального функціонування або розвитку людини чи групи, яка є найважливішою складовою спеціальних здібностей до психологічної діяльності.

5) регулятивна підструктура забезпечує толерантність до фрустрацій, високу працездатність і саморегуляцію особистості, відсутність схильності до збудження та швидкого виснаження. Провідним компонентом виступає професійна саморегуляція.

Узагальнюючи ці та інші дослідження можна сказати, що складовими змісту іміджу психолога виступають чотири основні компоненти: 1) природні якості, які характеризують переважно динамічні особливості особистості і є соціально бажаними (комунікативність, емпатійність, рефлексивність, тактовність, почуття гумору), 2) особистісні якості, які активно розвиваються і формуються під впливом життя і навчально-професійної діяльності (моральні цінності, психічне здоров'я, здатність до співпраці, володіння комплексом людинознавчих технологій), 3) якості, які пов'язані з життєвим і професійним досвідом особистості (володіння професійними особистісними техніками, ораторські здібності, контроль за невербальними формами спілкування, прагнення до самовдосконалення), 4) індивідуальні особливості особистості психолога, що сприймаються завдяки зовнішнім ознакам, атрибутам, звичкам, захопленням.

Професійний імідж психолога починає формуватися під час навчання у вузі, де закладаються підвалини його майбутньої професійної діяльності, тоді як працювати він розпочне значно пізніше завдяки постійному самовдосконаленню, професійному зростанню та творчому пошуку фахівця.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Позитивний професійний імідж — запорука успіху, досягнення найвищих щаблів кар'єрного росту та самореалізації особистості. Знання психологічних складових професійного іміджу психолога дозволить правильно організувати процес його формування під час навчання у вузі.

Перспективи подальшого дослідження проблеми ми вбачаємо у з'ясуванні рівня сформованості складових професійного іміджу майбутніх психологів та визначенні шляхів формування ефективного іміджу їх професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Гуревич П. С. Приключения имиджа : типология телевизионного образа и парадоксы его восприятия / П. С. Гуревич. – М. : Искусство, 1991. – 219 с.
2. Иванова Н.Л. О модели самоопределения личности в социальной и профессиональной среде / Н.Л. Иванова // Ярославский психологический вестник. – 2009. – № 25 – С. 95-101.
3. Медведева Е. В. Основы рекламоведение / Е.В.Медведева. – М.: «РИП-холдинг», 2003. – 262 с.

4. Панасюк А. Ю. Формирование имиджа : стратегия, психотехнологии, психотехники / А. Ю. Панасюк. – М. : Омега-Л, 2007. – 266 с.
5. Почепцов Г. Г. Имиджелогия / Г. Г. Почепцов. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Рефл-бук; К. : Ваклер, 2001. – 698 с.
6. Симонова И. Ф. Становление теоретических предпосылок к исследованию имиджа / И. Ф. Симонова // [http: www.simmerk.ru/infstud/leck/imidg/](http://www.simmerk.ru/infstud/leck/imidg/)
7. Чепелева Н. В. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога / Н. В. Чепелева, Н. І. Пов'якель // Психологія: Збірник наукових праць - Вип. 3. - К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1998. - С. 35-41.
8. Шепель В. М. Как нравиться людям / В. М. Шепель. – М. : Народное образование, 2002. – 576 с.

References

1. Gurevich P. S. Prikljuchenija imidzha : tipologija televizionnogo obraza i paradoksy ego vosprijatija / P.S. Gurevich. – М.: Iskusstvo, 1991. – 219 s.
2. Ivanova N. L. O modeli samoopredelenija lichnosti v social'noj i professional'noj srede / N.L. Ivanova // Jaroslavskij psihologicheskij vestnik. – 2009. – № 25. – S. 95-101.
3. Medvedeva E. V. Osnovy reklamovedenie / E.V. Medvedeva. — М.: «RIP-holding», 2003. — 262 s.
4. Panasjuk A. Ju. Formirovanie imidzha : strategija, psihotehnologii, psihotehniki / A. Ju. Panasjuk. – М.: Omega-L, 2007. — 266 s.
5. Pohepcov G. G. Imidzhelogija / G. G. Pohepcov. – [2-e izd., ispr. i dop.]. – М.: Refl-buk; К.: Vakler, 2001. – 698 s.
6. Simonova I. F. Stanovlenie teoreticheskikh predposylok k issledovaniju imidzha / I. F. Simonova // [http: www.simmerk.ru/infstud/leck/imidg/](http://www.simmerk.ru/infstud/leck/imidg/)
7. Chepelyeva N. V. Teoretychne obgruntuvannya modeli osobystosti praktychnoho psykholoha / N.V. Chepelyeva, N. I. Pov"yakel' // Psykholohiya: Zbirnyk naukovykh prats' – Vyp. 3. – К.: NPU im. M.P. Drahomanova, 1998. – S. 35-41.
8. Shepel' V. M. Kak нравit'sja ljudjam / V. M. Shepel'. – М. : Narodnoe obrazovanie, 2002. – 576 s.

Резюме. В статье на основе теоретико-эмпирического анализа научной литературы охарактеризовано особенности имиджа как результата социального познания и самоопределения личности, сформулировано определение профессионального имиджа. Исходя из профессионально-психологических заданий психолога, определены психологические составляющие его профессионального имиджа.

Ключевые слова: имидж, самоопределение, профессиональный имидж, практический психолог, психологические составляющие имиджа.

Summary. The peculiarities of image as the result of social cognition and self-determination of personality are analyzed in the article, the definition of professional image is formed on the basis of theoretical and empirical analysis of scientific studies on the issue. The psychological components of professional image of an expert in a field of psychology are allocated basing on the range of vocational and professional psychological tasks of the expert.

Key words: image, self-determination, professional image, practical psychologist, psychological components.

УДК 159.9 : [801.82:378.147-057.875]

І.О. НОГАЧЕВСЬКА

РОЗУМІННЯ ТЕКСТІВ – БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ВУЗІВСЬКОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Особистісно-професійний розвиток студентів вищої школи вирізняється своєрідним змістом та динамікою. В даному контексті розглянуто необхідність формування у майбутніх фахівців спеціальних стратегій пізнавальної діяльності, що сприятиме підвищенню рівня розуміння наукових текстів. У статті розкрито взаємозв'язок інтелекту та розуміння у феномені інтелектуальної культури, вказано на специфіку розуміння наукових текстів молодими спеціалістами. Акцентовується увага на важливих аспектах взаємодії викладача та студентів, розвитку психологічної освіти та психологічної практики у площині інтегрованого та компетентнісного підходу до навчання в сучасному соціокультурному просторі.

Ключові слова: розуміння, науковий текст, студент, інтелект, інтелектуальна культура, стратегії пізнавальної діяльності, професійний досвід.

Постановка проблеми. Завдання, які стоять перед вищою школою, вимагають активного пошуку резервів підвищення ефективності вузівського навчання. У суспільстві з'явилися нові цінності – проектування саморозвитку, самовдосконалення особистості, що стали сучасною парадигмою освіти. В ситуації соціокультурної інтеграції, суспільство вимагає від кожної особистості розвитку творчого мислення, самостійності, динамічності, здатності до засвоєння в короткі терміни максимум інформації.

Процес навчання у вузі спирається на самостійну, дослідницьку діяльність студентів по засвоєнню науки, її теорії, понятійного апарату, закономірностей, що вимагає досить високого рівня інтелектуальної

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
Павелків Р.В. Завдання та перспективи психологічної служби РДГУ	4
Петренко О.Б. Інноваційна діяльність практичного психолога в організації роботи «школи сприяння здоров'ю»	8
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Психологія травми: трансгенераційний та феноменологічний аспекти	14
Абрамова С.В. Психолого-педагогічна діагностика сформованості соціальної активності у старших підлітків	17
Артемова О.І. Креативність як чинник розвитку професійних якостей майбутнього практичного психолога	22
Барно О.М. Причинно-наслідкові відносини у психології розвитку особистості	26
Білоус Р.М., Боровська А.С. Ціннісні орієнтації в процесі самоактуалізації старшокласників	31
Большакова А.М. Поведінка типу А як проблема професійного здоров'я майбутніх менеджерів	33
Борейчук І.О., Євдокимов Р.В. Умови використання арт-терапевтичних технік в роботі із геронтопсихологічною групою клієнтів	36
Борисова А.О. Психологічний моніторинг міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання	40
Бучко В.Б. Проблема справедливості психологічний аспект	43
Вознюк Ю.С. Аналіз проблеми самоствердження особистості	49
Воробійов А.М., Демчук О.О. Умови адаптації та фактори дезадаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі	52
Воронов Н.П., Курячий С.В. Здоровьесберегающие технологии в профилактике состояния здоровья студентов специальной медицинской группы с заболеваниями сердечно-сосудистой системы и опорно-двигательного аппарата	55
Герман Л.В. Значущість психологічної складової у професійній підготовці правоохоронців	60
Грицюк І.М. Емоційне виховання як засіб запобігання емоційної травми у дітей	63
Грубляк В.В. Розвиток пізнавальної активності студентів в процесі самонавчання	66
Давидюк С.Г., Пащенко О.О. Психологічні особливості прояву креативності студентів гуманітарного та технічного профілю	71
Демянюк О.Б. Образ світу як психологічна основа самореалізації молоді	74
Дружиніна І.А. Емпатія у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів	78
Дучимінська Т.І. Соціально-психологічний тренінг як засіб корекції проявів особистісної безпорадності студентів	82
Жарікова С.Б. Образ «Я» підлітка у цілісній моделі психологічного здоров'я особистості	85
Жидко М.Е., Лушина Т.А. Проблема психологічної структури научного мировоззрення у студентів сучасного технічного університету	89
Жидко М.С., Кравченко К.О. Особливості переживання у льотчиків на гострій стадії горя	93
Жидко М.С., Журавская О.В. Особливості психологічної диференціації професійної дезадаптації, професійної деформації та емоційного вигорання	99
Жизномірська О.Я. Психологічне здоров'я особистості молодшого шкільного та підліткового віку	103
Іванашко О.Є., Вічалковська Н.К. Соціально-психологічна адаптація особистості в умовах інклюзивної освіти	107
Іванова Н.Г. Психологічні основи підготовки, необхідні для успішного професійного становлення фахівців: ретроспективний аналіз проблеми	110
Істинюк І.Д. Педагогічна практика – провідний засіб забезпечення готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами	114
Кідалова М.М. Фасилітативний супровід емоційних бар'єрів у підлітковому віці як умова збереження психологічного здоров'я	118
Корчакова Н.В. Диспозиційні основи просоціальності	124
Коширець В.В., Шкарлатюк К.І. Самофутурування як чинник самореалізації студентів з порушеннями розвитку	129
Крюкова Л.В. Сучасні підходи щодо динаміки емоційних процесів та їх впливу на здоров'я особистості школяра	132
Кулаков Р.С. Особливості профконсультаційного супроводу професійного самовизначення старшокласників впродовж навчання в школі	135
Кулакова Л.М. Моральний розвиток особистості засобами художньої літератури як підґрунтя формування почуття власної гідності у молодших школярів	140
Курдибаха О.М. Теоретичний аналіз проблем гендерного розвитку підлітків у процесі соціалізації	144
Левус Н.І., Волошок О.В. Самоставлення у студентів з різною навчальною мотивацією	146
Левшунова К.В. Благополуччя та здоров'я: спільне та відмінне між поняттями	151
Лисенко Л.М. Теоретичні аспекти проблеми психічного здоров'я особистості	154

Ліщук А.В. Вплив ціннісних орієнтацій на професійне самовизначення старшокласників	157
Луцик Г.О. Напрямки роботи соціальних педагогів з профілактики девіантної поведінки підлітків	160
Марчук Ю.С. Психолог-практик та психолог-теоретик: особливості формування професійного мислення	163
Назаревич В.В., Коротун В.В. Використання малюнкових технік психотерапії для самоідентифікації студентів.....	166
Нікула Н.В. Шляхи формування методичної культури студентів на етапі професійної підготовки	170
Новік Л.О. Психологічні складові іміджу психолога	173
Ногачевська І.О. Розуміння текстів – базовий компонент вузівського навчання студентів.....	176
Олексієнко С.Б. Оволодіння майбутніми правоохоронцями психологічними знаннями, необхідними для створення соціально-психологічної характеристики об'єкта оперативного інтересу з політичного середовища.....	180
Олійник О.В. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до виховання господарської культури молодших школярів	184
Павелків В.Р., Мокич Н.В. Психологічні ознаки в системах соціокультурного простору молодіжних субкультур	187
Паливода О.О. Психологічні аспекти професійного становлення особистості у вищому навчальному закладі	193
Петренко Н.В. Модель становлення професійної спрямованості менеджера на етапі навчання у вищому навчальному закладі.....	197
Пилип'юк Т.О., Мушкевич М.І. Гендерна диференціація особистісних особливостей осіб з різним ставленням до репродуктивного здоров'я.....	201
Пилипака Ю.І., Гамарнюк О.В., Романюк В.Л. Психічна травма як функціональна модель розладів психіки і поведінки особистості	205
Піонтковська Д.В. Розвиток національної ідентичності особистості в юнацькому віці	210
Рибак В.А. Особливості процесу соціально-психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	214
Рудь Г.В. Гендерні аспекти формування перспектив власного кар'єрного росту сучасної молоді.....	217
Рудюк О.В. Психологічне здоров'я особистості як копінг-ресурс подолання кризи безробіття.....	221
Савелюк Н.М. Елементи релігійного дискурсу в освітньо-виховному просторі України.....	226
Савенко Д.О. Проблема самоідентичності жінки в період раннього онтогенезу дитини	230
Савуляк В.О. Особливості запиту студентів щодо діяльності психологічної служби ВНЗ	233
Самойлова Н.В., Метіль Я.М. Підходи до розвитку психологічної компетентності студентів-валеологів	237
Ставицька О.Г. Оптимізація консультативної взаємодії психолога з клієнтом технологіями самопрезентації	240
Стаднік І.В., Мушкевич М.І. Психологічні особливості переживання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) учасниками зони антитерористичної операції (АТО).....	244
Сторож О.В. Розвиток складових творчої соціалізації особистості	248
Тищенко І.А. Вплив статево-рольових стереотипів на професійну самореалізацію жінок у руслі проблеми гендерної освіти.....	254
Угрин О.Г. Роль організаційної ідентичності у процесі професійного становлення молодого спеціаліста.....	257
Федоренко Р.П. Вплив залежності партнерів від соціальних мереж на шлюбно-сімейні взаємини.....	261
Федюк Т.М., Корчакова Н.В. Особливості розвитку самооцінки у процесі соціалізації дітей з вадами слуху	264
Хлівна О.М. Психопрофілактика здоров'я в студентському віці	267
Хупавцева Н.О. Поняття соціального статусу у контексті проблеми становлення особистості.....	270
Чагарна С.Є. Особливості інтеграції дітей з порушеннями слуху	274
Чмир Т.В. Вольова сфера особистості: теоретичні аспекти	277
Шаповал І.М. Механізми EGO-захисту як детермінанта адаптивної стратегії особистості	280
Шевців М.В., Романюк В.Л. Особливості взаємозв'язку кольору очей і темпераменту у студентів-біологів в умовах рівненщини	285
Шевчик Р.В. Дослідження та корекція уваги у підлітків	288
Шуль М.Т. Теоретичні основи формування здорового способу життя учнів початкових класів як психолого-педагогічна проблема	292
Відомості про авторів	296

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 4

Заснований у 2013 р.

Редактор збірника **Павелків Р.В.**
Відповідальний за підготовку збірника до видання **Безлюдна В.І.**
Технічний редактор **Суходольський В.І.**
Комп'ютерна верстка **Осипчук О.П.**

Здано до набору 22.04.2015 р. Підписано до друку 06.12.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Замовлення № 27042015 Наклад 90

Адреса: 33000 м. Рівне, вул. Ст. Бандери, 20
e-mail: dokacentr@mail.ru

Видавництво ТЗОВ "Дока центр"
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
Серія РВ № 54 від 09.09.2011

П - 86 **Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць
Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 4. – Рівне:
РДГУ, 2015. – 300 с.**

ISBN 978-966-2695-00-7

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної науки.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК 316.627:159.9

ББК 88